

7. Банасевич І.І. Договори на виконання підрядних робіт за державним замовленням: автореферат дис. канд. юрид. наук; Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва Академії правових наук України. Київ, 2007. 21 с.

8. Давыдов В.И. Хозяйственные договоры подряда в строительстве. Кишинев: Картя Молдовенскэ, 1986. 126 с.

9. Гриценко Г.М. Господарсько-правове регулювання організації і здійснення капітального будівництва в Україні: монографія / Г.М. Гриценко; НАН України, Ін-т економіко-правових досліджень; Мінмолодьспорту України, Східноукраїнський національний університет. Донецьк: Юго-Восток, 2012. 210 с.

10. Олюха В.Г. Договір підряду: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів; Міністерство освіти і науки України. Кривий Ріг: Видавничий дім, 2010. 182 с.

РЕЗНІЧЕНКО В. О.,

кандидат юридичних наук,

заступник директора

(Маріупольський інститут

Міжрегіональної Академії управління персоналом)

УДК 351.743(477)

**ДЕРЖАВНА АРХІТЕКТУРНО-БУДІВЕЛЬНА ІНСПЕКЦІЯ УКРАЇНИ
ЯК СУБ'ЄКТ ДЕРЖАВНОГО РИНКОВОГО НАГЛЯДУ**

У статті Державну архітектурно-будівельну інспекцію України розглянуто як суб'єкт державного ринкового нагляду. З метою дослідження процедури здійснення Держархбудінспекцією України державного ринкового нагляду встановлено межі сфер її відповідальності. На підставі виокремлених сфер відповідальності Держархбудінспекції України, а також закріплених заходів ринкового нагляду виділено основні стадії процедури державного ринкового нагляду: 1) стадія порушення контрольного провадження; 2) безпосереднє здійснення контрольних дій і винесення рішень; 3) виконання рішень.

Ключові слова: Державна архітектурно-будівельна інспекція України, ринковий нагляд, стадії, процедури, корегувальні заходи.

В статье Государственная архитектурно-строительная инспекция Украины рассмотрена как субъект государственного рыночного надзора. С целью исследования процедуры осуществления Госархстройинспекцией Украины государственного рыночного надзора установлены границы сфер ее ответственности. На основании выделения сфер ответственности Госархстройинспекции Украины, а также закрепленных мер рыночного надзора установлены основные стадии процедуры государственного рыночного надзора: 1) стадия возбуждения контрольного производства; 2) непосредственное осуществление контрольных действий и вынесение решений; 3) выполнение решений.

Ключевые слова: Государственная архитектурно-строительная инспекция Украины, рыночный надзор, стадии, процедуры, корректирующие мероприятия.

In the article, the State Architectural and Construction Inspection of Ukraine is considered as the subject of state market supervision. In order to study the procedure for the implementation by the State Architectural and Construction Inspection of Ukraine of state market supervision, the boundaries of their areas of responsibility have been established. On the basis of the separate areas of responsibility of the State Architectural and Construction Inspection of Ukraine, as well as the established measures of market supervision, the main stages of the procedure of state market supervision are identified: 1) the stage of violation of the control proceedings; 2) direct control and decision-making; 3) execution of decisions.

Key words: *State Architectural and Construction Inspection of Ukraine, market supervision, stages, procedures, corrective measures.*

Вступ. Одним із важливих напрямів реформування системи технічного регулювання, відповідно до світової та європейської практики, поряд з оцінкою відповідності продукції вимогам затверджених в Україні технічних регламентів до її випуску на ринок є саме запровадження системи ринкового нагляду, мета якого полягає в забезпеченні відповідності продукції, що вже перебуває в обігу на ринку, вимогам технічних регламентів і відсутності загроз для безпеки, здоров'я або будь-якого іншого аспекту захисту суспільних інтересів.

Серед основних напрямів програми економічного реформування в країні визначено завдання щодо забезпечення ефективного контролю за безпекою продукції та досягнення взаємного визнання результатів оцінювання відповідності продукції з торговельними партнерами України. Для цього, зокрема, необхідно перейти на систему державного ринкового нагляду за безпекою продукції, розміщеної на ринку, замість державного контролю виробництва продукції [1].

Науково-теоретичною базою статті стали загальнотеоретичні праці вітчизняних і зарубіжних фахівців як адміністративного, так й інших галузей права: В.Б. Авер'янова, Д.М. Бахраха, К.С. Бельського, Ю.П. Битяка, Л.К. Воронової, І.А. Галагана, І.П. Голосніченка, О.В. Джафарової, С.Т. Гончарука, В.І. Димченка, Є.В. Додіна, С.В. Ківалова, Л.В. Ковалюк, В.К. Колпакова, А.Т. Комзюка, О.Л. Копиленка, Б.М. Лазарева, Д.М. Лук'янця, В.І. Ремньова, М.М. Тищенко, Ю.В. Тищенко, Ю.С. Шемшученка, О.М. Якуби й багатьох інших.

Постановка завдання. Мета статті – розглянути Державну архітектурно-будівельну інспекцію України (далі – Держархбудінспекція) як суб'єкт державного ринкового нагляду; з метою дослідження процедури здійснення Держархбудінспекцією України державного ринкового нагляду встановити межі сфер її відповідальності; на підставі виокремлених сфер відповідальності Держархбудінспекції України, а також закріплених заходів ринкового нагляду виділити основні стадії процедури державного ринкового нагляду.

Результати дослідження. Державний ринковий нагляд варто розглядати як діяльність органів ринкового нагляду з метою вжиття обмежувальних (корегувальних) заходів з відповідним інформуванням про це громадськості щодо продукції, яка під час її використання за призначенням або за обґрунтовано передбачуваних умов і за належного встановлення й технічного обслуговування становить загрозу суспільним інтересам чи яка в інший спосіб не відповідає встановленим вимогам.

Відповідно до положення про Державну архітектурно-будівельну інспекцію України, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 09.07.2014 № 294 [2], одним із основних завдань Держархбудінспекції України є здійснення державного ринкового нагляду в межах сфери своєї відповідальності.

Основними нормативно-правовими актами в цій сфері правового регулювання є Конституція України, відповідно до ч. 4 ст. 42 якої держава захищає права споживачів і здійснює контроль за безпечністю продукції, а також Закони України: «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції» [3], «Про загальну безпечність нехарчової продукції» [4], «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» [5] і «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» [6].

З метою дослідження процедури здійснення Держархбудінспекцією України державного ринкового нагляду необхідно встановити межі сфер її відповідальності.

Так, відповідно до ст. 10 Закону України «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції» від 02.12.2010 № 2735-VI [3], ринковий нагляд здійснюється органами ринкового нагляду в межах сфер їх відповідальності. Сфери відповідальності органів ринкового нагляду включають види продукції, що є об'єктами технічних регламентів, і можуть включати види продукції, що не є об'єктами технічних регламентів. Органи ринкового нагляду та сфери їх відповідальності визначаються Президентом України.

Водночас перелік видів продукції, щодо яких органи державного ринкового нагляду здійснюють державний ринковий нагляд, регламентується Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку видів продукції, щодо яких органи державного ринкового нагляду здійснюють державний ринковий нагляд» від 28.12.2016 № 1069 [7]. Згідно із зазначеною Постановою, серед органів, які здійснюють державний ринковий нагляд, названо Держархбудінспекцію України, сферами відповідальності закріплено будівельні вироби [8].

Відповідно до ст. 22 Закону України «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції» [3], заходами ринкового нагляду є: 1) перевірки характеристик продукції, у тому числі відбір зразків продукції та їх експертиза (випробування); 2) обмежувальні (корегувальні) заходи; 3) контроль стану виконання рішень про вжиття обмежувальних (корегувальних) заходів; 4) попередження органами ринкового нагляду споживачів (користувачів) про виявлену цими органами небезпеку, що становить продукція.

З огляду на закріплені в зазначеному Законі заходи ринкового нагляду, на нашу думку, вони становлять певні процедури здійснення державного ринкового нагляду, але такий напрям діяльності органів державного ринкового нагляду, як попередження споживачів про виявлену продукцію, що становить небезпеку, виходить за межі процедурних дій, оскільки це є головним обов'язком цих органів.

Отже, враховуючи виокремлення сфери відповідальності Держархбудінспекції України, а також закріплені заходи ринкового нагляду в профільному законі, у структурі процедури державного ринкового нагляду варто виділити такі стадії: 1) стадія порушення контрольного провадження; 2) безпосереднє здійснення контрольних дій і винесення рішень; 3) виконання рішень.

Початкова стадія починається з відбору суб'єктів, стосовно яких буде проводитись перевірка. При цьому існують певні відмінності у питаннях як організації, так і проведенні перевірок, які обумовлені видом перевірки – планової чи позапланової, і від цього залежить суб'єкт перевірки. Так, Держархбудінспекцією України планові перевірки характеристик продукції проводяться в розповсюджувачів цієї продукції, а позапланові – у розповсюджувачів і виробників такої продукції.

Крім того, перевірку характеристик продукції, відповідно до вимог чинного законодавства [3], можна класифікувати на невіізну (за місцезнаходженням Держархбудінспекції України) або віізну та комбіновану (у разі потреби Держархбудінспекція України для перевірки характеристик продукції може поєднувати невіізні та віізні перевірки).

Організація здійснення планових заходів здійснюється відповідно до секторальних планів ринкового нагляду, які щорічно затверджуються Держархбудінспекцією України згідно зі сферами її відповідальності. Секторальний план Держархбудінспекції України розробляється відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розроблення та перегляду секторальних планів ринкового нагляду, моніторингу та звітування про їх виконання» від 26.12.2011 № 1410 [9].

Важливим етапом стадії порушення контрольного провадження є підготовка документів на перевірку. Отже, перевірка характеристики продукції проводиться на підставі наказу Держархбудінспекції України та посвідчень (направлень) на проведення перевірки, що видаються й оформляються згідно із Законом України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» [6]. Варто звернути увагу на те, що Законом України «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції» передбачено,

що в разі одержання інформації про надання на ринку продукції, яка становить серйозний ризик, відповідні накази та посвідчення (направлення) видаються й оформляються невідкладно. Змістові моменти оформлення посвідчень (направлень) на проведення перевірки нами розглядалися у попередньому підрозділі, тому не будемо на цьому зупинятись.

Ключовим етапом першої стадії процедури державного ринкового нагляду про проведення перевірки є повідомлення розповсюджувачів і виробників продукції про таку перевірку з метою підготовки до проведення зазначених заходів. Але в нормах чинного законодавства, яке регламентує правові та організаційні засади здійснення державного ринкового нагляду й контролю нехарчової продукції [3; 4], такої вимоги не закріплено. У зв'язку з цим уважаємо за необхідне доповнити Закон України «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції» статтю такого змісту:

«Органи ринкового нагляду здійснюють планові заходи з ринкового нагляду за умови письмового повідомлення суб'єкта господарювання про проведення планового заходу не пізніше як за десять днів до дня здійснення цього заходу.

Суб'єкт господарювання має право не допускати посадову особу органу ринкового нагляду до здійснення планового заходу в разі недержання повідомлення про здійснення планового заходу».

Наступною стадією процедури державного ринкового нагляду нами названо безпосереднє здійснення контрольних дій і винесення рішень.

Розглядаючи стадію безпосереднього здійснення контрольних дій і винесення рішень у межах окремих процесуальних дій, які послідовно вчиняються на ній і формують етапи, сукупність яких складається в стадію, ми можемо зробити висновок, що повноваження Держархбудінспекції України на цій стадії, залежно від предмета спрямованості (мети) й послідовності їх використання на розглядуваній стадії контролю господарської діяльності, можна певним чином об'єднати, сформувавши при цьому окремі етапи. Серед таких у порядку виникнення варто виділити: 1) вирішення організаційних питань; 2) документальна перевірка; 3) відвідування й огляд виробничих приміщень або інших місць, де може бути представлена продукція (ярмарки, виставки, покази та демонстрації продукції в інший спосіб); 4) обстеження зразків продукції; 5) відбір та експертиза (випробування) зразків продукції; 6) застосування обмежувальних (корегувальних) заходів.

У рішенні Держархбудінспекція України про заборону чи обмеження надання продукції на ринку, вилучення продукції з обігу або її відкликання зазначає таке: 1) обґрунтування підстав прийняття такого рішення; 2) конкретні обмежувальні (корегувальні) заходи та пов'язані з ними дії, що має виконати суб'єкт господарювання, до якого застосовуються такі заходи; 3) потреба в ужитті відповідних обмежувальних (корегувальних) заходів щодо всього обсягу продукції певної марки (моделі, артикулу, модифікації) або її окремих партій чи серій; 4) строк виконання рішення; 5) способи, порядок і строки оскарження суб'єктом господарювання цього рішення; 6) строк повідомлення відповідним суб'єктом господарювання Держархбудінспекцію України про виконання рішення [3].

Особливо важливим моментом є реалізація третьої стадії процедури державного ринкового контролю, а саме виконання рішення.

З метою контролю стану виконання рішень про вжиття обмежувальних (корегувальних) заходів Держархбудінспекція України: 1) аналізує повідомлення про виконання цих рішень, надані (надіслані) суб'єктами господарювання, яких стосувалися такі рішення; 2) проводить перевірку стану виконання суб'єктами господарювання цих рішень; 3) здійснює моніторинг результативності вжитих обмежувальних (корегувальних) заходів.

Якщо інформація, що міститься в повідомленні суб'єкта господарювання про виконання рішення про вжиття обмежувальних (корегувальних) заходів, і долучені до рішення документи є недостатніми для підтвердження результативності виконання цього рішення, а також за наявності обґрунтованих сумнівів щодо достовірності цієї інформації, Держархбудінспекція України проводить перевірку стану виконання суб'єктом господарювання такого рішення. Перевірка стану виконання рішення починається не пізніше десяти робочих днів

з дня одержання Держархбудінспекцією України повідомлення суб'єкта господарювання про виконання відповідного рішення, а в разі ненадання суб'єктом господарювання такого повідомлення у визначений у рішенні строк – не пізніше десяти робочих днів з дня настання визначеного строку. Під час проведення перевірки стану виконання рішення орган ринкового нагляду встановлює ступінь виконання суб'єктом господарювання рішення про вжиття обмежувальних (корегувальних) заходів і результативність їх виконання. Якщо за результатами аналізу повідомлення суб'єкта господарювання про виконання рішення про вжиття обмежувальних (корегувальних) заходів або перевірки стану виконання цього рішення встановлено факт повного й результативного виконання суб'єктом господарювання відповідного рішення (крім рішення про заборону надання продукції на ринку), Держархбудінспекція України невідкладно приймає рішення про скасування такого рішення.

Якщо за результатами аналізу повідомлення суб'єкта господарювання про виконання рішення про вжиття обмежувальних (корегувальних) заходів або перевірки стану виконання цього рішення встановлено факт невиконання або часткового виконання суб'єктом господарювання відповідного рішення чи виконання рішення не може бути визнано результативним, Держархбудінспекція України невідкладно приймає рішення про внесення змін до зазначеного рішення. Такі зміни можуть передбачати вжиття нових обмежувальних (корегувальних) заходів.

Висновки. З огляду на викладене, варто наголосити, що Держархбудінспекція України, здійснюючи державний ринковий контроль, будує свою діяльність за такими напрямками: 1) запровадження європейських принципів, за яким ринковому нагляду підлягає продукція, що введена в обіг і розповсюджується на ринку. Тому перевірки характеристик продукції насамперед здійснюються в її розповсюджувачів, а перевірки виробників продукції проводяться лише в разі виявлення на ринку продукції, яка є небезпечною, становить ризик або не відповідає встановленим вимогам; 2) більша частина документації перевіряється за місцезнаходженням органів ринкового нагляду, що зменшує можливості для необґрунтованого втручання в здійснення господарської діяльності, які притаманні виїзним перевіркам; 3) застосування європейських практик алгоритму дій органів ринкового нагляду залежно від характеру порушень, виявлених у ході перевірок, а також визначення заходів, що можуть уживатися цими органами в різних ситуаціях. Відповідно до кращих практик Європейського Союзу врегулюється питання, пов'язане з вилученням продукції з торговельної мережі та її відкликанням від споживачів і користувачів. На органи ринкового нагляду покладається обов'язок своєчасно попереджати споживачів і користувачів про виявлену ними небезпеку, пов'язану з продукцією; 4) запровадження дієвої системи контролю та моніторингу виконання рішень, прийнятих територіальними органами Держархбудінспекції України за результатами перевірок, що дає змогу підвищити ефективність ринкового нагляду й захисту прав та інтересів споживачів; 5) запровадження згідно з практикою, що застосовується в Європейському Союзі, сучасних управлінських підходів у діяльності органів ринкового нагляду. Зокрема, це стосується планування заходів ринкового нагляду на основі об'єктивних даних моніторингу обігу продукції на ринку, а також уведення ризик-орієнтованого підходу до визначення пріоритетів для проведення перевірок і вжиття за їх результатами заходів щодо продукції. Постійне вдосконалення організації та заходів ринкового нагляду на основі їх регулярного оцінювання й аналізу тощо.

Можемо підсумувати, що діяльність Держархбудінспекції України спрямована на всебічне забезпечення захисту прав споживачів, здійснення контролю за якістю й безпечністю товарів, відіграє значну роль у здійсненні державного ринкового нагляду. У свою чергу, діяльність Держархбудінспекції України потребує постійного вдосконалення, системного та цілеспрямованого підходу з урахуванням питань правового й технічного регулювання як інструмента для захисту прав споживачів. Зазначене передбачає низку цілісних заходів економічного, правового та організаційного характеру.

Список використаних джерел:

1. Програма економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава»: Програма Президента України від 02.06.2010. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/n0004100-10>.
2. Про затвердження Положення про Державну архітектурно-будівельну інспекцію України: Постанова Кабінету Міністрів України від 09.07.2014 № 294. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/294-2014-%D0%BF>.
3. Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції: Закон України від 02.12.2010 № 2735-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 21. С. 1112. Ст. 144.
4. Про загальну безпечність нехарчової продукції: Закон України від 02.12.2010 № 2736-VI. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2736-17>.
5. Про технічні регламенти та оцінку відповідності: Закон України від 15.01.2015 № 124-VIII. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T150124.html.
6. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 05.04.2007 № 877-V. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/877-16>.
7. Про затвердження переліку видів продукції, щодо яких органи державного ринкового нагляду здійснюють державний ринковий нагляд: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 № 1069. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP161069.html.
8. Про затвердження Технічного регламенту будівельних виробів, будівель і споруд: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.12.2006 № 1764. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP061764.html.
9. Про затвердження Порядку розроблення та перегляду секторальних планів ринкового нагляду, моніторингу та звітування про їх виконання: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.12.2011 № 1410. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1410-2011-%D0%BF>.

